



Justitiedepartementet

Remissyttrande över promemorian SOU 2025:99 Ändring av permanent uppehållstillstånd för vissa utlänningar

Inledning

Länssstyrelsen Östergötland avstyrker utredningens förslag om att permanenta uppehållstillstånd som har beviljats vissa utlänningar ska kunna ändras till tidsbegränsade uppehållstillstånd.

Länssstyrelsen anser inte att förslaget är vare sig ändamålsenligt eller proportionerligt samt att konsekvenserna inom ett antal områden inte är tillräckligt utredda eller beskrivna. Förslaget kan dessutom stå i strid med internationella förpliktelser och svensk rättsordning.

Länssstyrelsen Östergötlands redovisar skälen för ställningstagandet, samt synpunkter och medskick under respektive kapitel, nedan.

Kapitel 3. Rättsliga utgångspunkter och vissa överväganden

Länssstyrelsen Östergötland avstyrker utredningens förslag till återkallelse av permanenta uppehållstillstånd och är tveksam till de rättsliga överväganden som utredningen gör. Trots den suveränitetsprincip och respekt inför nationell rätt som beaktas enligt EU, är svensk lagstiftning bunden av den införlivade Europakonventionen. Lag får ej meddelas i strid med denna, vilket gör att särskilt hänsynstagande bör ges gentemot artikel 8 (rätt till skydd för privat- och familjeliv). Familjer där individer har olika uppehållsstatus, tidsbegränsat eller permanent, påverkas i synnerhet och kan leda till splittring. Utredningen lyfter detta, samtidigt påtalas att permanenta uppehållstillstånd ej kan ses som en civil rättighet och saknar allmänt skydd, vilket står i strid med konventionen. Det finns ett tydligt skydd för individer med stark

anknytning och koppling till värdlandet, se Europadomstolens dom av den 14 juni 2011 *Osman v. Danmark* - 38058/09.

Andra rättsliga principer som knyter an till detta är den grundläggande principen enligt förvaltningslagen om att ändra gynnande beslut, där huvudregeln är att beslut ej får ändras till den enskildes nackdel. Det finns undantag till principen, som även utredningen lyfter, dock handlar dessa undantag främst om lämnandet av oriktiga uppgifter eller att det av säkerhetsskäl är nödgat att ändra beslut. Det finns rättsligt skydd genom artikel 7 i Europakonventionen mot retroaktiv lagstiftning, vilket analogt kan tolkas som likvärdigt med att ändra ett gynnande beslut. Artikel 7 tar främst höjd för retroaktiva straff i brottsmål, men då ett permanent uppehållstillstånd är av en mer seriös karaktär, och där en återkallelse kan få stora konsekvenser, är artikeln relevant i sammanhanget.

Vidare jämför utredningen återkallelse av permanent uppehållstillstånd med att ändra gynnande beslut angående tillbakadragande av olika lättadsåtgärder under covidpandemin, i kapitel 3.4.5. Det framstår som något ojämnt att jämföra en retroaktiv ändring av skattelagstiftning med stort ingrepp i den privat- och familjelivssfär som återkallandet av ett permanent uppehållstillstånd innebär.

Kapitel 5. En särskild lag om återkallelse av permanent uppehållstillstånd för vissa utlänningar

Länsstyrelsen Östergötland avstyrker utredningens förslag om att permanenta uppehållstillstånd som har beviljats vissa utlänningar ska kunna ändras till tidsbegränsade uppehållstillstånd. Förslaget riskerar att skapa otrygghet och negativa hälsoeffekter hos individer som under lång tid varit bosatta i landet och det försvårar därmed målgruppens möjligheter att etablera sig i samhället. Särskilt stora är riskerna för barn, som är extra sårbara och riskerar att drabbas oproportionerligt hårt av den föreslagna lagstiftningen. Förslaget riskerar även att underminera tilliten till myndighetsbeslut och rättssäkerheten i Sverige, eftersom det kan uppfattas som att beslut som fattats av svenska myndigheter och domstolar inte är bestående.

Länsstyrelsen Östergötland bedömer, utifrån samverkan och dialog med kommuner och civilsamhällesorganisationer i länet, att tidsbegränsade uppehållstillstånd riskerar att bidra till sämre förutsättningar för kommuner och andra aktörer att arbeta med effektivt mottagande och integration.

Kapitel 6.2 Åtgärder för att förmå vissa utlänningar att vilja bli svenska medborgare

Länsstyrelsen Östergötland avstyrker förslaget om att det ska krävas ett svenskt medborgarskap för vissa utlänningar för att kunna fortsätta bo permanent i landet. Länsstyrelsen anser att det finns andra sätt att motivera de som har bott en längre tid i Sverige att vilja bli medborgare, exempelvis de rättigheter som följer av ett svenskt medborgarskap, än att använda återkallande av permanent uppehållstillstånd som påtryckningsmedel.

10.3 Konsekvenser för enskilda

Utredningen lyfter att förslagen blir särskilt ingripande, med risk för negativa hälsoeffekter, för den som saknar förutsättningar att beviljas tidsbegränsat uppehållstillstånd eftersom utgångspunkten då är att personen måste lämna Sverige. Även för den grupp som i stället beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd kan det finnas en viss sådan risk, konstaterar utredningen.

Länsstyrelsen Östergötland vill i detta sammanhang lyfta in de erfarenheter som har gjorts av kommuner och civilsamhället gällande allvarlig psykisk ohälsa i gruppen ensamkommande barn och unga. Många unga vuxna i denna grupp har fått permanenta uppehållstillstånd enligt gymnasielagen, ofta efter långa processer. Förutsättningarna för att få stanna i Sverige har ändrats många gånger för dessa unga vuxna och oförutsägbarheten har skapat stora problem med ohälsa för många individer.

I en rapport som skrivits på uppdrag av Socialstyrelsen har forskare vid Karolinska Institutet kommit fram till att suicidrisken bland ensamkommande barn 2017 var nio gånger högre än motsvarande tal bland jämnåriga personer i Sveriges befolkning¹. När förutsättningarna till permanent uppehållstillstånd via gymnasielagen försvårades rapporterade organisationer i

¹ [Kraftigt höjd suicidrisk bland ensamkommande flyktingbarn | Karolinska Institutet Nyheter](#)

civilsamhället att suicid och suicidförsök ökade kraftigt. Detta är konsekvenser som måste beaktas och då det handlar om barn och unga bör kompensatoriska insatser göras för att förhindra att fler unga tar sitt liv.

10.5 Konsekvenser för arbetsmarknadsintegration och etablering

Av det integrationspolitiska målet framgår att den som långvarigt befinner sig i Sverige ska anstränga sig för att bli en del av det svenska samhället och att samhället både ska ställa krav och ge möjligheter till integration. Utredningen bedömer att den föreslagna ordningen kommer att kunna ha positiva effekter för den enskildes integration och etablering på arbetsmarknaden, då den utgör ett starkt incitament att ordna med egen försörjning. Länsstyrelsen delar bedömningen att förslaget kan öka incitament till att etablera sig på arbetsmarknaden för vissa individer. Men Länsstyrelsens uppfattning är också att det i många fall finns andra orsaker till att det kan ta längre tid att etablera sig på arbetsmarknaden, såsom utbildningsbakgrund, familjeförhållanden, matchning av arbeten, diskriminering på arbetsmarknaden och annat.

I utredningen görs det tydligt hur kraven på individen föreslås öka och konsekvenserna av att misslyckas med att snabbt ta sig in på arbetsmarknaden blir mycket stora för individen. Det saknas en beskrivning av hur den andra delen av det integrationspolitiska målet ska få motsvarande förstärkning – *att samhället ska ge möjligheter till integration*. De ökade kraven och konsekvenserna för individen behöver i enlighet med integrationspolitiska delmålet mötas upp med möjligheter och förutsättningar från samhället (stat/kommun/civilsamhälle/invånare) att stärka resurser och insatser för att möjliggöra för individen att faktiskt etablera sig på arbetsmarknaden och i samhället i stort.

Genom samverkan och i dialog med aktörer som möter målgrupperna som avses i utredningen framförs att individer som lever under ovissa förhållanden, exempelvis på grund av tillfälliga uppehållstillstånd samt att inte kunna återförenas med sin familj, riskerar försämrade förutsättningar att ta till sig etableringsfrämjande insatser.

10.6 Konsekvenser för jämställdheten

I konsekvensanalysen kring jämställdhet ser utredningen en risk att förslaget i större utsträckning kan komma att negativt drabba kvinnor än män kopplat till de föreslagna kraven på egenförsörjning för förvärv av medborgarskap. Det tar längre tid för utländska kvinnor att nå egenförsörjning och konsekvensen skulle bli att en större andel kvinnor skulle under en längre tid leva i landet under tillfälliga förhållanden. Utredningen bedömer dock att förslagen sammantaget inte kommer få sådana konsekvenser som motiverar att de utformas på annat sätt. Länsstyrelsen Östergötland instämmer med utredningens tolkning att förslagen förmodligen kommer få negativa konsekvenser för jämställdheten kopplat till förslagen om skärpta krav på svenskt medborgarskap. Länsstyrelsen anser att de förmodade konsekvenserna av förslagen bör ses över mer noggrant för att se hur de kan utformas så att kvinnor och män ska ha samma förutsättningar och makt att forma samhället och sina egna liv.

Allmänna synpunkter

Utredningen lyfter fram att en översyn av permanenta uppehållstillstånd även kan bidra till att upptäcka fel och fusk när det gäller offentliga utbetalningar. Länsstyrelsen Östergötland tycker att det är mycket viktigt med satsningar på att minska felaktiga utbetalningar, men instämmer med utredningens påpekande att dessa individer kan identifieras genom andra mindre ingripande åtgärder än återkallande av permanenta uppehållstillstånd.

Utredningens uppdrag har inte varit att ta reda på hur förslaget om återkallande av permanent uppehållstillstånd påverkas eller om det kommer ha en påverkan på andra pågående utredningar och lagförslag. Länsstyrelsen Östergötland vill lyfta vikten av en samlad översyn och analys av aktuella utredningar och lagstiftningsprocesser inom migrations- och integrationsområdet kring hur de olika lagförslagen kan komma att påverka varandra. Länsstyrelsen vill särskilt lyfta den påverkan olika förslag kan komma att ha på jämställdhet, barn- och funktionsrätt.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Gunilla Svantorp med integrationsutvecklare Anna Ekermo Tagesson som föredragande. I

handläggningen har också integrationsutvecklare Kirsti Ollikainen och länsjurist Louisa Nicolaisen medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Länsstyrelsen för frågor via telefon eller e-post. Telefonnummer och e-postadress finns längst ner på första sidan. Ange ärendets diarienummer eller ärendebeteckning vid kontakt med Länsstyrelsen. Du hittar numret uppe till höger på första sidan.